

بررسی ادبیات اقتصاد انرژی

گزارش کشوری انرژی قطر

مؤلف: فاطمه یوسفی لیمایی

ناشر: موسسه مطالعات بین المللی انرژی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۴

قطر پس از کشورهای روسیه و ایران، سومین دارنده گاز طبیعی جهان به‌شمار می‌رود. اقتصاد قطر مانند سایر اعضای اوپک تا حد زیادی بر منابع هیدروکربنی متکی است. در راستای اهداف متنوع‌سازی اقتصاد، این کشور سرمایه‌گذاری در طرح‌های صادرات LNG و GTL و مواد پتروشیمیایی را در اولویت قرار داده است.

قسمت اعظم ذخایر گاز طبیعی قطر در میدان North Field که بزرگ‌ترین حوزه گاز شناخته‌شده جهان و مشترک با میدان گازی پارس جنوبی است، قرار دارد. این کشور با بهره‌برداری سریع از این میدان، گوی سبقت را از ایران ربوده است. قطر در اوایل دهه ۹۰ تصمیم‌گرفت با تجاری کردن ذخایر گاز به بزرگ‌ترین صادرکننده گاز جهان تبدیل شود. در نتیجه این فعالیت‌ها این کشور از یک امارت‌نشین کم‌جمعیت با اقتصادی متوسط به یکی از ثروتمندترین کشورهای جهان از لحاظ درآمد سرانه مبدل شده است. افزایش درآمدهای نفت و گاز و کاهش ریسک‌های ژئوپلیتیکی نیز موقعیت اقتصادی قطر را در رده یکی از امن‌ترین کشورهای منطقه قرار می‌دهد. حجم کنونی سرمایه‌گذاری خارجی در بخش نفت و گاز قطر نشان‌دهنده شرایط جذاب سرمایه‌گذاری حاکم بر این کشور است.

گزارش کشوری قطر از مجموعه گزارشات کشوری انرژی است که با هدف آشنایی با طرح‌ها، عملکرد و سیاست‌های این کشور خصوصاً در زمینه انرژی منتشر شده است. این گزارش مشتمل بر پنج بخش است؛ بخش‌های اول و دوم مروری است بر موقعیت جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی این کشور. در بخش سوم که در واقع مهم‌ترین

فصل کتاب به‌شمار می‌رود تولید، مصرف، صادرات و انتقال انرژی اعم از نفت، گاز، فرآورده‌های پالایشی و پتروشیمی مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل چهارم سیاست‌های قطر در بخش‌های بالادستی و پایین‌دستی، مالیات، مسائل زیست‌محیطی و روابط با سایر کشورها بررسی می‌شود و در نهایت فصل پنجم به جمع‌بندی و آرایه پیشنهادها اختصاص یافته است.

گزارش کشوری انرژی آلمان

مؤلف: حسین یادگاری

ناشر: موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

چاپ اول: تهران، ۱۳۸۴

آلمان با مساحت ۳۵۷۰۲۱ کیلومتر مربع، بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین اقتصاد اروپا و مهم‌ترین عضو اتحادیه اروپا از نظر اقتصادی، سیاسی و دفاعی به‌شمار می‌رود. این کشور از شمال با دریای بالتیک، دانمارک و دریای شمال، از جنوب با اتریش و سوئیس، از شرق با لهستان و جمهوری چک و از غرب با هلند، بلژیک، لوکزامبورگ و فرانسه هم‌مرز است. جنگ قدرت کشورهای اروپایی، این کشور را در نیمه اول قرن بیستم درگیر دو جنگ ویران‌کننده کرد، تا اینکه توسط کشورهای آمریکا، انگلیس، فرانسه و شوروی سابق در سال ۱۹۴۵ اشغال شد. با آغاز جنگ سرد در سال ۱۹۴۹ منطقه آلمان به دو کشور تقسیم شد، جمهوری فدرال آلمان غربی (FRG) و جمهوری دموکراتیک آلمان شرقی (GDR). در سال ۱۹۹۰ با فروپاشی شوروی سابق و پایان جنگ سرد، دو کشور آلمان غربی و آلمان شرقی بار دیگر اتحاد خود را باز یافتند. این کشور پس از جنگ جهانی دوم دوران اقتصادی بسیار موفق و شگفت‌انگیزی را تجربه کرد به‌طوری‌که پس از آمریکا و ژاپن به سومین قدرت بزرگ اقتصادی جهان تبدیل شد. از ژانویه سال ۲۰۰۲، آلمان و یازده کشور اروپایی دیگر پول واحد اروپایی (یورو) را جایگزین واحد پول ملی خود کردند. جمهوری فدرال آلمان از کشورهای عمده صنعتی و یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان انرژی در جهان محسوب می‌شود. این کشور منابع انرژی داخلی بسیار کمی دارد (به استثنای زغال‌سنگ). لذا وابستگی بسیار زیادی به واردات انرژی دارد و تقریباً همه نیاز

نفت و گاز طبیعی خود را بایستی از طریق واردات تأمین نماید. بنابراین تأمین انرژی مرتبط با سیاست خارجی این کشور است.

طی سال‌های ۱۹۷۳ تا ۲۰۰۱ نفت بیشترین سهم را در عرضه انرژی اولیه آلمان داشته و علی‌رغم این که در طول این دوره سهم آن در حدود ۱۰ درصد کاهش یافته، اما همچنان بیشترین سهم را در تأمین انرژی اولیه این کشور دارد. به هر حال هدف اصلی در تدوین سیاست انرژی آلمان، کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی و افزایش مصرف انرژی‌های تجدیدپذیر است.

آلمان در ۲۹ آوریل ۱۹۹۸ پروتکل کیوتو را امضا کرد و در ۳۱ مه ۲۰۰۲ اجرای آن را به تصویب رساند. این کشور به‌عنوان یک عضو اتحادیه اروپا، موافقت کرده است میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای خود را طی سال‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۸ به ۸ درصد سطح انتشار سال ۱۹۹۰ کاهش دهد. آلمان مدت زیادی است که به‌طور قابل توجهی نشر گازهای گلخانه‌ای و آلوده‌کننده هوا را کاهش داده است. بخشی از این کاهش به‌دلیل انجام اصلاح ساختار و مدرنیزه کردن اقتصاد آلمان شرقی پس از اتحاد دو آلمان در سال ۱۹۹۰ می‌باشد و بخش دیگر به سرمایه‌گذاری‌های زیست‌محیطی و مدیریت بهتر محیط زیست در سراسر آلمان بر می‌گردد. این کشور در اکتبر ۲۰۰۰ به‌منظور تأمین اهداف تعیین شده برای کاهش انتشار گاز دی‌اکسید کربن، برنامه ملی حفاظت از تغییرات آب و هوا را ارائه کرد که این برنامه شامل مالیات زیست‌محیطی، افزایش استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، تغییر سوخت نیروگاه‌ها، بهبود کارایی انرژی در ساختمان‌ها و... می‌شد.

امنیت انرژی برای کشوری مانند آلمان که منابع انرژی داخلی محدودی دارد، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به علاوه تصمیم برای حذف تدریجی نیروگاه‌های هسته‌ای تا سال ۲۰۲۵ وابستگی آلمان به واردات گاز طبیعی و زغال‌سنگ را افزایش می‌دهد. بنابراین آلمان برای تأمین امنیت انرژی روی موضوعاتی چون افزایش استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر، افزایش کارایی مصرف و بهبود روابط با کشورهای صادرکننده انرژی، متمرکز شده است.

از سال ۱۹۹۸ تغییرات قابل توجهی در صنعت انرژی آلمان رخ داد از جمله اینکه بازارهای گاز و برق به‌طور کامل آزادسازی شدند، کارایی انرژی افزایش و نشر گازهای گلخانه‌ای کاهش یافت. آلمان از جمله کشورهای پیشرو در آزادسازی بازارهای انرژی در اروپا به‌حساب می‌آید و دومین بازار بزرگ گاز طبیعی اروپا پس از کشور انگلستان محسوب می‌شود. این دو کشور تنها کشورهای اروپایی هستند که در بازارهای گاز طبیعی

فصلنامه مطالعات اقتصاد انرژی

خود به طور کامل آزاد سازی انجام داده اند. به علاوه آلمان یک کشور مهم از نظر ترانزیت گاز به شمار می رود و نقش آن در آینده با توسعه بازارهای گاز اروپا اهمیت بیشتری می یابد.

دولت آلمان سوبسید سنگینی برای تولید زغال سنگ پرداخت می کند، زیرا معتقد است این امر امنیت عرضه را تضمین می کند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی